

Celkový pohled na údolí Oslavy, po pravé straně jsou dobře patrné zbytky hradů Levnov s kvetoucími dříní v okolí. Na druhé fotografii je zachycen ledňáček říční.

Foto autor

Chcete si udělat výlet na celý den? Pak nemůžete v seznamu vhodných námětů vynechat přírodní rezervaci Údolí Oslavy a Chvojnice. Již z názvů řek lze vyčíst cíl tohoto výletu. Jedná se o nejvýchodnější cíp Českomoravské vrchoviny jihovýchodně od města Náměště nad Oslavou.

Chráněné území má s trochou fantazie tvar nepravidelné podkovy, což si lze prstem na mapě ověřit, pojedete-li od Náměště nad Oslavou k jihu meandrujícím kaňonem řeky Oslavy až po osadu Vlčí kopec, odtud vás až neuvěřitelně rovně, přírodou vytvořené koryto řeky dovede až k soutoku s říčkou Chvojnici. Až sem vás z Náměště doprovodí červená turistická značka. Nechcete-li zde opustit rezervaci, pak na soutoku musíte změnit barvu a pokračovat dále po modré proti proudu Chvojnice až do obce Kralice nad Oslavou. Tento výlet bude zážitek nejenom pro oči, ale i pro vaši kondici - tato přírodní rezervace je největším maloplošným chráněným územím v České republice. Více než 23 čtverečních kilometrů (přesně 2309,87 hektaru) skrývá nejen hluboce zaříznutá údolí řek Oslavy a Chvojnice, ale i zachovalou přirozenou a pěstou blízkou vegetaci.

Chcete-li toto území poznat celé, musíte začít od základu - a tím je v každém přírodním prostředí geologický podklad. Nenechte se zmást, že obvykle nebývá vidět. V tomto

území je v podobě četných skalních výchozů vidět velmi často. Navíc celé území patří po stránce geomorfologické i geologické k nejzajímavějším částem východního okraje Českého masivu.

Lesy se vzácnými stromy

Celé údolí je tvořeno převážně vysoce metamorfovanými horninami moldanubika, hlavně granulity náměštsko-moravskokrumlovského tělesa. Zajímavé je, že tato hornina - granulit - byla poprvé na světě popsána právě v oblasti Náměštska, a to již v 18. století. Toto údolí je pak u obce Kralice proráženo horninami moravika, především bitešskou okatou rulou.

Většinu území pokrývají lesy. Na mírnějších svazích a na plošinách převládají černýšové dubohabřiny s dubem zimním a habrem. Na jižních svazích zase najdete ostrůvky břekových doubrav s jeřábem břekem. V okolí zříceniny hradu Levnova nad soutokem Oslavy a Chvojnice se dokonce objevují i pozůstatky dřínových doubrav, kde kromě dubu letního roste i dřín jarní a višně mahalebka. Zkušenějšího přírodovědce zřejmě napadne, jak taková společenstva mohou v drsných podmínkách Českomoravské vrchoviny vůbec přežít. Vysvětlení lze podat i velmi zjednodušeně: relativně nízká nadmořská výška (240 - 450 m) a bezprostřední kontakt s teplými oblastmi Jihomoravského kraje dělají z této oblasti jedno z klimaticky nejpříznivějších míst Českomoravské vrchoviny.

Proto také v podrostu najdete tolik teplomilných rostlin. Zvolíte-li k výletu jarní období, pak v lesích jistě nepřehlédnete vzácný brambořík nachový, jehož početnost je i na poměry České republiky neob-

vykle vysoká. A vyjdete-li z lesa například u Senorad, upoutají vás na rozsáhlých pastvinách květy koniklece velkokvětého. Roste tu ale také jedna „super vzácnost“, jazýček jadranský. Tento kriticky ohrožený druh roste v České republice pouze zde, a to jen v počtu několika jedinců.

A jaká zvířata zde žijí? Na skalních stepích vystavených po celý den prudkému slunci se daří takovým teplomilným druhům, jako jsou pakudlanka jižní, ploskoroh pestrý nebo modrásek rozhodníkovský. Při chůzi podél řek se vám s trochou štěstí podaří spatřit ledňáčka říčního, vyskytuje se tu i užovka podplamatá či mlok skvrnitý (kterého můžete potkat i ve stinných lesních žlabech). Zdrželi se zde přes noc, nepřeslechnete v nočním tichu houkání výra velkého nebo puštíka obecného, kteří zde podobně jako holub doupňák pravidelně hnízdí. Zmínil jsem se o motýlech: je zbytečné jmenovat všechny zjištěné druhy. Není to ani dost dobře možné, protože jich zde byla prokázána téměř tisícovka druhů. Většina z nich žije skrytým životem nebo je aktivní až v noci. Mnohé z nich byly na Moravě zaznamenány poprvé právě zde, a to až po mnohaletém průzkumu.

Který hrad si vyberete?

U jednoho druhu motýla je ovšem potřebné se zastavit, a to u jasně dymnivkového. Tento kriticky ohrožený druh patří k symbolům této přírodní rezervace. V Čechách tento druh již vymřel a na Moravě se počet jeho lokalit snížil za posledních sto let několikanásobně.

Ne každé chráněné území se může pochlubit vlastním hradem, v tomto případě dokonce hrady. Zmínka byla již o hradu Levnov,

který možná znáte pod názvem Ketkovický hrad. Zmínky o něm pocházejí z období kolem roku 1346. Zbytky jeho mohutných zdí nejlépe uvidíte z protějšího břehu Chvojnice, z tzv. Velké skály. Bojíte-li se vydat na výlet již od Náměště až do Kralic (což je trasa skutečně pro skalní turisty), pak cesta ze Senorad přes Senoradský mlýn (mimochodem zde se můžete občerstvit) a pak po lesní cestě na Ketkovický hrad bude to právě. V průběhu 14. století bylo na výhodných polohách ostrožen a skalnatých vrcholů postaveno ještě několik dalších hradů menších šlechticů (Kráví hora, Lamberk) a manů třebišského kláštera (Sedlecký hrad).

V tomto období lze předpokládat odlesnění hradních vrchů z důvodů obrany. Hrady zanikly většinou již v bouřlivých dobách 15. století. Cestou narazíte ale i na řadu dalších staveb. Jednou z nich je Gloriet - romantický lovecký pavilonek z 19. století nebo klasicistní lovecký zámeček na Vlčím kopci. Při objevování dalších zajímavostí sami pochopíte, proč je hluboké údolí s meandrující Oslavou navrženo k ochraně na národní úrovni.

Jan Šumpich

Otázka na dnešek

Od kterého roku je toto území chráněno zákonem?

- a) 1900
- b) 1925
- c) 1950
- d) 1975

Jak se jmenuje zřícenina hradu jež se nachází v údolí Oslavy?

- a) Sedlecký hrad
- b) Lamberk
- c) Kružberk
- d) Kruceburk